

Лисенко Н. О.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальної та мовної підготовки
Національний фармацевтичний університет

Литвиненко О. О.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальної та мовної підготовки
Національний фармацевтичний університет
м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

Уведення карантину в Україні протягом 2020-2021 рр. активізувало запровадження дистанційних технологій навчання у більшості вищих навчальних закладів. У Національному фармацевтичному університеті перші курси на платформі Moodle були створені ще 2012 році, з цього часу навчання тьюторів, напрацюванню вимог до дистанційного контенту приділялася значна увага. Наразі освітній простір Центру дистанційних технологій навчання умовно поділяється на дві складові: дистанційну підтримку самостійної роботи студентів та дистанційні курси для студентів-фармацевтів з усіх дисциплін, розроблені відповідно до вимог для ліцензування таких курсів в Україні. Викладачами кафедри фундаментальної та мовної підготовки створено обидва варіанти ресурсів, які на сьогодні стали єдиноможливим варіантом організації самостійної роботи студентів. А протягом поточного року зусилля педагогічного колективу були спрямовані на вироблення якісного інтелектуального продукту для іноземних студентів, які навчаються українською чи англійською мовами.

Слід зауважити, що питання мотивації іноземних студентів до вивчення української мови є сьогодні особливо важливим у тій мовній ситуації, яка склалася в Харкові. На превеликий жаль, мовне оточення за харківських реалій, таке, що іноземні студенти стикаються із проблемами в повсякденному спілкуванні, а отже, використання дистанційних ресурсів під час самостійної роботи має підвищити їхню мотивацію та заохотити до спілкування саме українською мовою.

Формувати комунікативні навички володіння українською мовою в іноземних студентів необхідно шляхом поступового засвоєння комплексу лексичних і граматичних норм у процесі спілкування, отже, граматичні навички будуть вироблятися тут автоматично, у процесі живого мовлення, як це відбувається природним шляхом при засвоєнні рідної, а не іноземної мови. Таким чином, комунікативний принцип у вивченні мови, який спирається на фонетичний та граматичний, стає головним.

Українська мова як іноземна покликана задовольняти різні потреби особи: суспільні, побутові, освітні, бізнесові, соціокультурні [4; 6]. На початковому етапі вивчення іноземної мови основною проблемою є мовний бар'єр через відсутність достатньої фонетичної, граматичної та лексичної бази, а також через психологічні причини та суспільно-культурні відмінності. Позитивним є той факт, що останнім часом кількість навчальних видань з вивчення української мови для іноземців значно зросла [1; 4; 5; 6]. Слід відзначити, що ці посібники розраховані на методику «занурення» в мовне середовище, де навчальна теорія підкріплена практикою повсякденного спілкування.

Спіраючись на власний дев'ятирічний досвід роботи з дистанційними курсами, можемо зауважити, що найскладніше – мотивувати студентів, організувати якісну дистанційну комунікацію. Також викладачу-тьютору доведеться подолати кілька супутніх проблем, які і спробуємо описати:

1. Іноземні студенти не мають досвіду роботи з Moodle. Варто на першому занятті детально пояснити на власному прикладі (скажімо, демонструючи в ZOOM), як заходити, як надсилати завдання, як зберігати результати проходження тестів тощо.

2. Не варто розраховувати на «інтуїтивність» проходження тестів та виконання завдань. Кожне завдання повинно містити зразок виконання.

3. У кожній групі неодмінно виокремляться лідери, вони сумлінно опанують увесь запропонований, а потім і додатковий матеріал, першими виконають завдання і почнуть розповсюджувати готову роботу. Відповідно, кількість розташованих на сайті завдань повинна відповідати кількості студентів, вправи мусять бути різноманітними, різної складності. Гарним, на нашу думку, варіантом для активних курсантів є розробка філологічних ігор у додатку LearningApps.org та приєднання їх у вигляді пакету SCORM до курсів Moodle.

4. Для того, щоб змусити студентів стаціонару активно працювати дистанційно, викладачу доведеться відповідально поставитися до роботи, протягом першого тижня щогодинно перевіряти надісланий матеріал, щоб слухачі відчували зворотній зв'язок, спілкуватися за допомогою форуму чи будь-якого месенджера, бо питання все одно виникатимуть. Брак мовних компетенцій і практики заважатиме іноземним студентам сформулювати свою проблему. Упевнені, що тьютор, який тижнями не зазирає в курс, не може претендувати на увагу до своєї дисципліни. Також щиро переконані, що ніщо так не активізує «левоу частку» наших студентів, як «неминучий і безжальний» дедлайн. Тьютор повинен чітко визначити терміни подання роботи і завжди виконувати обіцянки, блокуючи невчасно надіслані відповіді.

5. У системі дистанційного навчання важливу роль відіграє саме комунікативний компонент, що реалізується через навчальні форуми

(для вітчизняних студентів). У курсі, призначеному для вивчення «мовної» дисципліни, організація спілкування є одним із провідних завдань. Проте, соромлячись власного недосконалого мовлення, студенти можуть відмовитися брати участь у «нецікавих», непродуманих щодо оформлення форумах, попри наявний бал за такий тип роботи. Якщо ж для обговорення обрано дискусивну, актуальну, можливо, провокативну тему, вони матимуть змогу не тільки потренуватися у написанні власних висловлень (з обов'язковим коментарем викладача), а й навчитися відстоювати власну думку.

6. Робота над дистанційним курсом не може бути завершена априорі. Кожного року матеріал повинен оновлюватися, удосконалюватися. Так само поступово підвищується майстерність і професіоналізм тьютора. Варто завжди пам'ятати, що ви працюєте для поліпшення знань ваших студентів. Оцінити належним чином обсяг і складність виконаної роботи зможе тільки ваш колега-тьютор. Безперечно, якщо керівництво ВНЗ (як це завжди практикувалося в НФаУ) мотивує «дистанційників», це неодмінно допоможе створенню по-справжньому конкурентних дистанційних курсів.

Список використаних джерел:

1. Буряк, М. Яблуко. Базовий рівень : підручник / М. Буряк. – Львів : УКУ, 2017. – 238 с.
2. Кухаренко, В. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : посібник/ В. Кухаренко. – К. : Міленіум, 2019 . – 307 с.
3. Лисенко, Н. Дистанційний курс українська мова (за професійним спрямуванням)». Специфіка роботи тьютора-філолога/ Н. Лисенко, Л. Дорошина //Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2013 . – № 22 . – С. 165–172
4. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1-С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / Данута Мазурик, Олександра Антонів, Олена Синчак, Галина Бойко. К. : Фірма «ІНКОС», 2020. – 186 с.
5. Українська мова для іноземців : навч. посіб. / Н. О. Лисенко [та ін.]. К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 240 с.
6. Українська мова як іноземна для англомовних студентів-медиків : підр. з електрон. аудіодод. : у 2 кн. Кн. 1. Соціокультурна комунікація / С. М. Луцак, А. В. Ільків, Н. П. Литвиненко та ін. ; за ред. С. М. Луцак. – К. : ВСВ «медичина», 2019. – 504 с.